

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 453/2010-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 20. decembra 2010 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti U., s. r. o., K., zastúpenej advokátom JUDr. J. K., K., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 6 Co 98/2010 z 29. júna 2010, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti U., s. r. o., o d m i e t a ako neprípustnú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. októbra 2010 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti U., s. r. o., K. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpenej advokátom JUDr. J. K., K., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 6 Co 98/2010 z 29. júna 2010 (ďalej aj „namietaný rozsudok“).

Zo sťažnosti a z priloženej dokumentácie, ako aj zo spisovej dokumentácie Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“), ktorú si ústavný súd pre účely predbežného prerokovania vyžiadal, vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou proti Slovenskej republike, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „žalovaná“), domáhal zaplatenia sumy 109 064, 29 € s príslušenstvom z titulu náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím (uznesením okresného súdu č. k. 12 C 1121/00-324 z 21. marca 2003, pozn.) podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“).

O žalobe sťažovateľa rozhodol okresný súd rozsudkom č. k. 31 C 8/2009-87 zo 14. januára 2010 v spojení s dopĺňacím rozsudkom č. k. 31 C 8/2009-107 z 8. marca 2010. Rozsudkom zo 14. januára 2010 okresný súd zaviazal žalovanú zaplatiť sťažovateľovi sumu 105 340,84 € a vo zvyšnej časti (o zaplatenie sumy 3 723,45 €, pozn.) žalobu zamietol, pričom zároveň zaviazal žalovanú nahradiť sťažovateľovi trovy konania vo výške 3 230,06 €. Dopĺňacím rozsudkom zaviazal okresný súd žalovanú zaplatiť sťažovateľovi 9 % úrok z omeškania ročne zo sumy 105 340,84 € od 6. septembra 2007 do zaplatenia a zároveň žalobu v časti o zaplatenie 9 % úroku z omeškania zo sumy 3 723,45 € od 6. septembra 2007 do zaplatenia zamietol.

Proti rozsudku okresného súdu zo 14. januára 2010 v spojení s dopĺňacím rozsudkom podala žalovaná odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd namietaným rozsudkom tak, že zmenil odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu v spojení s dopĺňacím rozsudkom v napadnutých vyhovujúcich výrokoch tak, že žalobu zamietol. Namietaný rozsudok krajského súdu bol sťažovateľovi doručený 20. augusta 2010, pričom v ten istý deň nadobudol aj právoplatnosť.

Sťažovateľ tvrdí, že argumentácia obsiahnutá v odôvodnení namietaného rozsudku krajského súdu je z ústavného hľadiska neakceptovateľná a vo svojich dôsledkoch

predstavuje zásah do jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 3 ústavy. Toto svoje tvrdenie sťažovateľ odôvodňuje najmä takto:

«Podľa názoru sťažovateľa došlo v konaní 6 Co/98/2010 pred Krajským súdom v Košiciach k neústavnému výkladu a aj použitiu príslušného právneho predpisu (§ 77 ods. 3 OSP) napriek tomu, že povinnosť ústavného výkladu bola v okolnostiach prípadu o. i. zdôvodnená potrebou rešpektovať základné právo sťažovateľa podľa Čl. 46 ods. 3 Ústavy (o ktoré v konaní fakticky šlo). V dôsledku toho, že ustanovenie § 77 ods. 3 OSP Krajský súd v Košiciach vyložil „izolovane“ pri nerešpektovaní povinnosti jeho ústavne súladného výkladu svojim rozsudkom porušil základné právo sťažovateľa podľa Čl. 46 ods. 3 Ústavy...»

V konaní pred Krajským súdom išlo o opätovné preskúmanie podmienok uplatnenia základného práva sťažovateľa podľa Čl. 46 ods. 3 Ústavy na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu o ktorom Okresný súd Košice II rozhodol že k nemu došlo oprávnene. Zákonná úprava základného práva podľa Čl. 46 ods. 3 Ústavy je obsiahnutá jednak v zákone č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len zákon č. 58/1969 Zb.) ako aj novším zákonom NR SR č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov. Vzhľadom na faktické okolnosti prípadu sa vo veci sťažovateľa aplikoval zákon č. 58/1969 Zb. na základe svojho § 27. Sťažovateľ nesúhlasí s takým výkladom § 77 ods. 3 OSP Krajským súdom v Košiciach podľa ktorého sa nemôže dovolávať zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným uznesením súdu o predbežnom opatrení pretože pokiaľ (a podľa § 77 ods. 3 OSP) nezaniklo niektorým z dôvodov v ňom uvedených povinnosť náhrady škody patrí navrhovateľovi predbežného opatrenia a nie štátu. Takýto výklad nie je podľa sťažovateľa ústavne súladný pretože nezohľadňuje ani povahu a charakter a ani ústavou predpokladaný rozsah uplatnenia základného práva podľa Čl. 46 ods. 3 Ústavy. V dôsledku napadnutého výkladu Krajského súdu nie je totiž možné jeho plné uplatnenie v súdnom konaní spôsobom garantovaným Ústavou Slovenskej republiky a zákonom č. 58/1969. Krajský súd túto skutočnosť ostatne výslovne potvrdil pretože v napadnutom rozsudku uviedol, že „citované zákonné ustanovenie vylučuje zodpovednosť štátu za škodu vzniknutú predbežným opatrením „nakoľko v prípadoch na ktoré sa vzťahuje § 77 ods. 3 OSP zodpovedá za nariadenie predbežného opatrenia výlučne navrhovateľ“.

Podľa názoru sťažovateľa takýto výklad § 77 ods. 3 OSP vo vzťahu k jeho základnému právu podľa Čl. 46 ods. 3 Ústavy nielenže nie je súladný s ústavou ale ani so základným princípom na ktorom spočíva zákon č. 58/1969 Zb. Je známou skutočnosťou, že podľa zákona č. 58/1969 Zb. štát zodpovedá za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím v konaní pred súdom pričom takejto zodpovednosti sa nemožno zbaviť (§ 1 ods. 1 a 2 zákona č. 58/1969 Zb.). Podľa sťažovateľa treba toto ustanovenie vykladať tak, že pokiaľ sú splnené podmienky vzniku zodpovednosti štátu tento sa jej nemôže zbaviť“ a ani ju presúvať na iného a je povinný plniť finančné záväzky späté s jej existenciou za každých okolností. Takéto konštatovanie je namieste pretože pokiaľ sú splnené podmienky vzniku zodpovednosti štátu zákon č. 58/1969 Zb. neuvádza žiadne dôvody legislatívnej alebo inej povahy na základe ktorých k uplatneniu zodpovednosti nedôjde aj keď k jej vzniku rozhodnutím či postupom orgánu štátu došlo. Rovnaký prístup ako zákonodarca sledoval aj ústavodarca pretože základné právo na náhradu škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím súdu podľa Čl. 46 ods. 3 Ústavy je koncipované tak, že sa priznáva každému voči orgánu ktorý nezákonné rozhodnutie vydal (rozhodnutie súdu, iného štátneho orgánu, orgánu verejnej správy) a nie voči inému subjektu ktorý nezákonné rozhodnutie nevydal. Ústavná úprava základného práva podľa Čl. 46 ods. 3 Ústavy resp. zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím svojho orgánu preto vylučuje možnosť v ktorej by záväzok nahradiť škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím štátom niesol subjekt odlišný od štátu napriek tomu, že podmienky jeho zodpovednosti boli naplnené. Je tomu tiež preto, že ani Ústava a ani zákon č. 58/1969 Zb. neuvádzajú žiadny dôvod verejného záujmu ktorý by neuplatnenie tohto základného práva a „prenesenie“ záväzku náhrady škody d'alší subjekt odlišný od zodpovedného štátu mohol ospravedlniť či inak zdôvodniť. V dôsledku toho je potrebné aby bol výklad a uplatňovanie právnych predpisov v konaní pred súdmi v súlade sústavou z toho dôvodu aby sa základné práva a slobody pred nimi mohli uplatňovať ústavou garantovaným spôsobom pričom príslušné orgány štáty (vrátane všeobecných súdov) za takýto ich výklad a uplatňovanie nesú ústavnú zodpovednosť...

Krajský súd v Košiciach v odvolacom konaní uznal protiprávnosť napadnutého predbežného opatrenia (str. 7 rozsudku) a nespochybnil ani d'alšie náležitosti vzniku zodpovednosti štátu za nezákonné rozhodnutie jeho orgánu. Napriek tomu skonštatoval, že k jej uplatneniu nemôže dôjsť (a preto štát ani nemôže byť v tomto smere žalovaný)

vzhľadom na to, že § 77 ods. 3 OSP podľa jeho výkladu predstavuje „zvláštnu hmotnoprávnu skutkovú podstatu náhrady škody ktorá bola spôsobená predbežným opatrením ak predbežné opatrenie zaniklo alebo bolo zrušené z iného dôvodu než preto že sa návrhu vo veci samej vyhovel alebo preto, že právo navrhovateľa bolo uspokojené“. Podľa názoru sťažovateľa však uplatňovanie objektívnej zodpovednosti štátu ako podľa Čl. 46 ods. 3 ústavy tak aj podľa zákona č. 58/1969 Zb. nepozná výnimky v dôsledku čoho bolo povinnosťou Krajského súdu vykladať § 77 ods. 3 OSP tak, že ak sú splnené zákonné podmienky zodpovednosti štátu za nezákonné rozhodnutie jeho orgánu takáto zodpovednosť sa musí uplatniť bez ohľadu na povahu konania pred súdom, povahu prijatého rozhodnutia (ktoré sám uznal za nezákonné) a povahu navrhovateľa ktorý prijatie takéhoto nezákonného rozhodnutia inicioval. Podľa názoru sťažovateľa takýto výklad § 77 ods. 3 OSP nemôže byť považovaný za arbitrárny nakoľko rešpektovanie základných práv v konaní pres súdmi ukladá súdom a sudcom ústava SR...»

Na základe toho sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd o jeho sťažnosti rozhodol tak, že vysloví, že namietaným rozsudkom krajského súdu došlo k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 3 ústavy, a zároveň tento rozsudok zruší a vec vráti krajskému súdu na ďalšie konanie.

V záujme objektívneho posúdenia opodstatnenosti sťažnosti si ústavný súd ešte pred jej predbežným prerokovaním vyžiadal od okresného súdu súvisiace súdne spisy sp. zn. 31 C 8/2009 a sp. zn. 12 C 1121/2000, pričom v tejto súvislosti zistil, že sťažovateľ doručil okresnému súdu 8. septembra 2010 dovolanie proti namietanému rozsudku krajského súdu, ktoré je založené na dovolacích dôvodoch vyplývajúcich z § 238 a § 241 ods. 2 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“). Z obsahu dovolania predloženého ústavnému súdu po predchádzajúcej výzve právnym zástupcom sťažovateľa vyplýva, že dovolanie je argumentačne založené na porovnateľných dôvodoch ako sťažnosť adresovaná ústavnému súdu.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Konanie o sťažnostiach je bližšie upravené predovšetkým v § 49 až § 56 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene alebo zjavne neopodstatnené návrhy môže ústavný súd po predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho prejednávania.

Ústavný súd preskúmal na predbežnom prerokovaní sťažnosť z hľadiska existencie dôvodov podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. V tejto súvislosti považoval za potrebné poukázať na svoje subsidiárne postavenie pri ochrane ústavou garantovaných práv.

Z už citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom

právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Z princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že samotné namietanie porušenia niektorého zo základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom prostredníctvom sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby, nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie a rozhodovanie o nej.

Zmysel a účel princípu subsidiarity spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú v občianskom súdnom konaní povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám alebo právnickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio – inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie jeho zásahov do právomoci všeobecných súdov, rozhodnutia ktorých sú v konaní o sťažnosti preskúmané (m. m. IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010).

Podstatou sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie o nesprávnej a z ústavného hľadiska neakceptovateľnej interpretácii a aplikácii § 77 ods. 3 OSP v jeho právnej veci krajským súdom uplatnenej v odôvodnení namietaného rozsudku, na ktorého základe krajský súd rozsudkom sp. zn. 6 Co 98/2010 z 29. júna 2010 zmenil odvolaním žalovanej napadnutý

rozsudok okresného súdu č. k. 31 C 8/2009-87 zo 14. januára 2010 v spojení s dopĺňacím rozsudkom z 8. marca 2010 tak, že žalobu sťažovateľa zamietol. Z tohto tvrdenia sťažovateľ vyvodzuje záver, že namietaným rozsudkom krajského súdu došlo k porušeniu jeho základného práva garantovaného mu čl. 46 ods. 3 ústavy.

Zo zistení ústavného súdu vyplynulo, že ochrany svojho ústavou garantovaného práva sa sťažovateľ domáha tak sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ako aj dovolaním doručeným okresnému súdu 8. septembra 2010, o ktorom Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako dovolací súd do dňa predbežného prerokovania sťažnosti ešte nerozhodol. Z uvedeného vyplýva, že v okolnostiach daného prípadu sťažovateľ podaním dovolania (založeného na v zásade obdobnej argumentácii, akú uplatňuje v sťažnosti podanej ústavnému súdu), ako aj podaním sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vedome vytvoril stav, keď by o jeho veci mali súbežne rozhodovať dva orgány súdneho typu (najvyšší súd ako dovolací súd a ústavný súd), čo nie je v podmienkach právneho štátu rešpektujúceho princíp právnej istoty ústavne aprobovateľné, pretože by tým mohlo dôjsť k vydaniu dvoch rozdielnych rozhodnutí v tej istej veci. Vzhľadom na skutočnosť, že uplatnenie právomoci dovolacieho súdu vo veci sťažovateľa predchádza uplatneniu právomoci ústavného súdu, možno považovať podanie sťažnosti ústavnému súdu ešte pred rozhodnutím dovolacieho súdu o poslednom procesnom prostriedku, ktorý bol sťažovateľom využitý, ako predčasné (porovnaj napr. IV. ÚS 242/2010).

Ústavný súd môže prijať sťažnosť na ďalšie konanie a meritórne o nej rozhodnúť až vtedy, ak príslušné orgány verejnej moci už nemajú možnosť namietaný stav zásahu do základných práv alebo slobôd napraviť.

Súčasťou konštantnej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého vyčerpanie všetkých opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných právnych predpisov, neznamená samotné podanie oprávnenou osobou, ale až rozhodnutie o ňom príslušným orgánom (IV. ÚS 177/05, IV. ÚS 142/2010, IV. ÚS 180/2010).

Iba za predpokladu, že sťažovateľ využil všetky jemu dostupné právne prostriedky súdnej a inej ochrany svojho základného práva alebo základnej slobody a nebol s ich uplatnením úspešný, môže predložiť – s použitím sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy – namietané porušenie tohto základného práva alebo slobody ústavnému súdu. K tomu treba dodať, že sťažovateľ nemá podľa ústavy, zákona o ústavnom súde a stabilizovanej judikatúry ústavného súdu na výber, ktorý z oboch ústavne existujúcich systémov súdnej ochrany využije, ale je povinný postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú je kompetentný ústavný súd. Toto „poradie“ sa nedá sťažovateľom ovplyvniť a jeho vnútorná logika vychádza z toho, že aj všeobecné súdnictvo je zodpovedné za ochranu základných práv a slobôd na úrovni jeho právomocí.

Ústavný súd už vyslovil názor (podobne napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 289/09, IV. ÚS 49/2010, IV. ÚS 142/2010, IV. ÚS 145/2010, IV. ÚS 195/2010), že v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je takáto sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní.

Ústavný súd už v tejto súvislosti taktiež judikoval (napr. m. m. I. ÚS 184/09, I. ÚS 237/09, III. ÚS 167/2010, IV. ÚS 49/2010, IV. ÚS 142/2010, IV. ÚS 195/2010), že lehota na prípadné podanie sťažnosti po rozhodnutí o dovolaní bude v takýchto prípadoch považovaná v zásade za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu (porovnaj k tomu aj rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 8. novembra 2007 vo veci Soffer proti Českej republike, sťažnosť č. 31419/04, alebo rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, a jeho body 51, 53, 54).

Ak by sa ústavný súd vecne zaoberal sťažnosťou pred rozhodnutím najvyššieho súdu o podanom dovolaní, mohol by neprípustne zasiahnuť do rozhodovania všeobecných súdov. V prípade, že by ústavný súd čakal na rozhodnutie dovolacieho súdu, mohlo by to navádzať potenciálnych sťažovateľov k obdobnému postupu, aký zvolil v okolnostiach daného

prípade sťažovateľ, t. j. k paralelnému podávaniu sťažností ústavnému súdu zároveň s podaním dovolania, čo vzhľadom na už uvedené nie je opodstatnené.

Vzhľadom na tieto skutočnosti sa ústavný súd podanou sťažnosťou meritórne nezaoberal, ale ju podľa zásady ratio temporis odmietol ako neprípustnú pre predčasnosť podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pretože sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. decembra 2010